

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
БИОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

Студентски трг 16
11000 БЕОГРАД
Република СРБИЈА
Тел: +381 11 2186 635
Факс: +381 11 2638 500
Е-пошта: dekanat@bio.bg.ac.rs

930/1 – 13.09.2018

ОТВОРЕНО ПИСМО

Министарство заштите животне средине
Мр Горан Триван, министар

Град Пирот
Мр Владан Васић, градоначелник

Поштовани,

Обраћамо Вам се у име високошколских установа чија је делатност истраживање и заштита природних ресурса, укључујући екосистеме и њима припадајућу биолошку и (хидро) геолошку разноврсност, која је на подручју Републике Србије у многим аспектима јединствена. Поред образовне делатности наше високошколске установе се у научном и стручном смислу баве планирањем, уређењем, коришћењем и заштитом (географског) простора, односно природним потенцијалима и ограничењима. Овим изражавамо велику забринутост за очување природних ресурса, а у контексту планиране и делимично реализоване изградње малих хидроелектрана (МХЕ), посебно у различитим заштићеним природним добрима, а што је, као што Вам је познато, у потпуности у супротности са бројним законским и подзаконским актима, а неретко се дешава упркос издатим негативним мишљењима и условима Завода за заштиту природе Србије.

Посебно је забрињавајућа и неприхватљива активност у вези са коришћењем простора на подручју Парка природе „Стара планина“ са јединственим екосистемима и биолошком разноврсношћу пастрмских риба, макроинвертебрата, као и бројних других група биљака и животиња, које представљају опште добро за локално становништво, као и све грађане наше земље. Поред тога, планирана градња 58 МХЕ на подручју Старе планине угрожава традиционалан начин живота, егзистенцију и могућност останка преосталог становништва старопланинских села, међу којима има и заштићених културно-историјских целина. Србија је најсиромашнија земља Балкана када су у питању домицилне површинске воде, а њихов годишњи распоред је међу најнеуједначенијим у Европи. Водно богатство наше земље је под додатно великим негативним утицајима бројних загађивача, лошег газдовања, а поврх свега масовна изградња МХЕ прети да мало преосталих драгоцених ресурса буде потпуно уништено. Сматрамо да се за развој електроенергетског система Републике Србије може наћи прихватљивије решење од изградње МХЕ у склопу екосистема који су значајни са аспекта заштите животне средине. Потпуно нам је јасна и обавеза да се производња енергије на рачун фосилних горива делимично замени тзв. „зеленом“ енергијом добијеном из обновљивих извора. Међутим, МХЕ су више него скромни произвођачи енергије: ако би било изграђено свих 856 објеката (према постојећем Катастру) било би

обезбеђено највише до 3,5% потребне количине електричне енергије на годишњем нивоу, али би истовремено били уништени највреднији брдско-планински водотокови (пример Јошаничке реке на падинама Копаоника), уз нарушавање предела, био- и геодиверзитета. Свесни смо и чињенице да се хидроенергетски објекти обезбеђују стабилност електроенергетског система, али је јасно да, имајући у виду постојеће капацитете, Србија није погођена овим проблемом.

Заговарање тезе о решењима за испуњење ове обавезе путем изградње МХЕ и правдање одрживости такве политике намерно или ненамерно, због неких партикуларних интереса и узурпацијом општег добра, довешће до уништавања драгоцених и недостајућих водних ресурса које би требало да сачувамо за будуће генерације, укључујући јединствен биљни и животињски, а посебно пастрмски фонд Србије као економску и рибарствену вредност. Изградња мини хидроелектрана трајно девастира и геонаслеђе, онемогућавајући развој геотуризма и туризма уопште. Подсећамо Вас да су Србија и Балкан једно од најважнијих подручја диверзитета поточних пастрмки у Европи. Јединствене варијанте поточне пастрмке живе у рекама Власина, Врла, Цепска река, у водотоковима сливова Божице, Црног Тимока, Височице, Темске, Гвоздачке реке, као и других брдско-планинских река. Мале хидроелектране деривационог типа се граде управо на пастрмским рекама, због наизглед довољне количине воде и нагиба корита, тако да се уз минимална улагања, стварају услови за рентабилан рад постројења, производњу и наплату произведених и испоручених количина електричне енергије. Управо у томе се види јасна намера да се исплативост инвестиције у време малих, летњих или зимских вода, оствари и по цену одсуства било какве бриге по екосистем захватањем све расположиве воде планинске реке од стране власника МХЕ. Рибље стазе које се на тим постројењима граде служе само задовољењу формалних прописа и изигравају суштину. Оне немају никакву сврху јер поточна пастрмка није миграторна врста и не користи рибље стазе. Додатно, промена водног режима утиче на нормалан транспорт седимената дуж реке, на мењање и уништавање речних станишта са биљним и животињским светом, природних плодишта риба и на промену обима и динамике ерозије у речном кориту. Поред тога, ремети се режим прихрањивања издани водом из речног корита (која је уведена у цеви), тако да долази до смањивања издашности или пресушивања локалних извора, што угрожава и водоснабдевање становништва. Све ово показују досадашња искуства западноевропских земаља, а поготову МХЕ у алпским деловима Немачке, Аустрије, Италије и Француске, а што је подстакло бројне дискусије у овим земљама, као и на нивоу Европске уније о незнатним енергетским користима МХЕ, а великим и несразмерним еколошким штетама коју наносе. Као сиромашна земља морамо из туђих грешака да извлачимо поуке, а не да срљамо у нове грешке.

Данас постоје много ефикасније и исплативије, а у смислу очувања простора и животне средине одрживије опције за производњу енергије из обновљивих извора (ветроенергија, соларна енергија, енергија из биомасе, геотермална, и др.). Насупрот томе, алтернатива чистој води не постоји и живот без ње није могућ. Сматрамо да је неопходно зауставити садашње уништавање чистих планинских река и ревидирати укупну енергетску политику, законодавну регулативу, планска документа као и регулационе акте у случајевима где су донети на штету становништва, водних ресурса и укупне био- и георазноврсности екосистема Републике Србије.

<p>Проф. др Жељко Томановић, декан</p> <p>Универзитет у Београду – Биолошки факултет</p>	<p>Проф. др Ратко Ристић, декан</p> <p>Универзитет у Београду – Шумарски факултет</p>
<p>Проф. др Дејан Филиповић, декан</p> <p>Универзитет у Београду – Географски факултет</p>	<p>Проф. др Душан Полочић</p> <p>Универзитет у Београду – Рударско-геолошки факултет</p>
<p>Др Павле Павловић, директор</p> <p>Универзитет у Београду – Институт за биолошка истраживања “Синиша Станковић”</p>	